

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น  
ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมนา  
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

Development of Lanna Traditional Music  
Curriculum for Mattayomsuksa Two in the Nan  
Cultural Zone

อ.อำนาจ บุญอนันต์

**RAJABHAT CHIANGMAI**  
*Research Journal*

---

# การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

## Development of Lanna Traditional Music Curriculum for Mattayomsuksa Two in the Nan Cultural Zone

อ.อำนาจ บุญอนันต์\*

---

### บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาดนตรีล้านนา และหลักสูตรท้องถิ่น ในเขตวัฒนธรรมน่าน (2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน (3) เพื่อหาประสิทธิภาพและประสิทธิผลหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน และ (4) เพื่อประเมินหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทดลอง มีจำนวน 2 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มเล็ก จำนวน 7 คน และกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มใหญ่ จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) คู่มือหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ดนตรีล้านนาในเขตวัฒนธรรมน่าน 2) แบบทดสอบระหว่างเรียน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

ผลการศึกษา พบว่า (1) สภาพปัญหาดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน มีความนิยมน้อยลงและใกล้สูญหาย โดยเฉพาะวรรณกรรมการขับซอ และเทคนิควิธีการบรรเลงสะล้อและซิง เพลงขับซอที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะทางวัฒนธรรม คือ เพลงซอล่องน่าน ส่วนการประสมวงดนตรีมีเพียงชนิดเดียว คือ วงชะล้อ ซอ ซิง (2) หลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่านที่พัฒนาขึ้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานดนตรีล้านนา มีทักษะในการเล่นดนตรีเบื้องต้นที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้ เห็นความสำคัญและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาดนตรีที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพชน (3) หลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน มีประสิทธิภาพ 83.60/82.67 และมีค่าประสิทธิภาพผล เท่ากับ 0.70 และ (4) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน มีความเหมาะสมในระดับมาก

**คำสำคัญ :** การพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา

---

\* คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

## Abstract

The research studied the development of a Lanna traditional music curriculum in the Nan cultural zone for Mattayomsuksa two utilizing an action research approach. The objectives of the study were: (1) to study the problems of the Lanna traditional music and the possibility of an inclusion of the music in the school local curriculum, (2) to develop a local curriculum of Lanna traditional music, (3) to determine the efficiency and effectiveness of the curriculum and (4) to evaluate the suitability of the curriculum. The samplings for the curriculum implementation were two groups of students in Mattayomsuksa two, a group of 7 students and a group of 28 students. Research tools were 1) a curriculum manual and learning plans, 2) interval informative tests and 3) students' achievement tests. The analysis of data was displayed in qualitative and quantitative forms.

The findings from the study were: (1) the popularity of Nan's traditional music was lessening to such a degree that it was becoming endangered, especially knowledge in traditional singing, and tactics in playing Salo and Sueng. Songs that showed the uniqueness of the Nan Cultural Zone were Saw Long Nan. Salor (string) Saw (singing) Sung (pin) Band was the only ensemble. (2) The curriculum aimed at developing basic knowledge of Lanna Traditional Music, skills in performing and having potential of further progression with an understanding the importance of musical intellectual knowledge inherited, appreciation and gratification of the ancestors. (3) The efficiency of curriculum revealed a statistic significance at 83.60/82.67 and the effectiveness was 0.70, (4) the feedbacks of experts on a suitability of the curriculum were at a high level.

**Keywords :** curriculum development, Lanna Traditional Music Curriculum of Nan cultural zone

## บทนำ

ดนตรีเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งของสุนทรียศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับจิตใจโดยส่งผลถึงอารมณ์และความรู้สึก อวบ เหมะรัชต์ (2525 : 17) ได้กล่าวถึงบทบาทความสำคัญของดนตรีว่า ดนตรีเป็นสิ่งแสดงถึงวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม ขนบประเพณี อันเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เช่นเดียวกับโคเซอร์ (1964 : 40-41 อ้างใน สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2542 : 76) นักสังคมวิทยา ยุคแรกๆ อธิบายว่า ดนตรีมีหน้าที่ช่วยลดความก้าวร้าวและความขัดแย้งด้วยการระบายความเครียดและความกดดัน ในการกิจประจำวัน ด้วยเหตุนี้เอง ดนตรีในฐานะสถาบันสังคมจึงมีหน้าที่หลักในแง่ของการลดความกดดันและความก้าวร้าว ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของความขัดแย้งทางสังคม

ดนตรีล้านนา เป็นดนตรีชาติพันธุ์ของชาวไทยล้านนา ดินแดนล้านนาในอดีต คือ อาณาจักรล้านนา ที่เคยเจริญรุ่งเรืองมาพร้อมกับอาณาจักรสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา ปัจจุบันดินแดนล้านนา คือ พื้นที่เขตภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน พะเยา ลำปาง แพร่ น่าน และบางส่วนของจังหวัดอุตรดิตถ์ ประสิทธิ์ เสียวสิริพงศ์ (2544 : 78) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับสภาพดนตรีล้านนาในปัจจุบันว่า ดนตรีล้านนา ปัจจุบันเป็นเพียงดนตรีท้องถิ่นภาคเหนือของไทย ผู้ที่ยังอนุรักษ์และสืบสานไว้เป็นเพียงบุคคลไม่กี่กลุ่ม トラบใดที่คนรุ่นใหม่ยังหันไปนิยมดนตรีนอกวัฒนธรรม หรือดนตรีตะวันตก ดนตรีล้านนาก็คงสูญสิ้นในอนาคต เช่นเดียวกับแนวคิดของสุกัญญา สุจฉายา (2545 : 23) ที่กล่าวถึงเพลงพื้นบ้านในภาพรวมโดยเทียบเคียงกับดนตรีล้านนาในฐานะเป็นดนตรีท้องถิ่นว่า เพลงพื้นบ้าน

เป็นศิลปวัฒนธรรมที่ลดบทบาททางสังคมลงไปทุกทีในโลกสมัยใหม่เช่นทุกวันนี้ ในอนาคตเพลงพื้นบ้านเกือบทั้งหมดจะหายไปจากสังคม คงเหลืออยู่ก็แต่ประเภทที่สามารถปรับตัวได้และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับรสนิยมของ “ตลาดสมัยใหม่” ในปัจจุบันเท่านั้น กล่าวโดยสรุป ดนตรีล้านนาในฐานะวัฒนธรรมที่เป็นพลังของท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญต่อระบบความคิดของสังคมท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่จะพัฒนาการเป็นกำลังคนรุ่นใหม่ในอนาคตซึ่งต้องรับผิดชอบพัฒนาท้องถิ่นร่วมกัน จำต้องมีคุณภาพและศักยภาพที่ถึงพร้อมทุกด้าน วิธีที่ดีที่สุด คือ การนำดนตรีล้านนาเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยจัดการศึกษาให้สัมพันธ์กับบริบทของท้องถิ่น โดยการพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนาซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่มีมาตรการสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของคนไทย ได้กำหนดความมุ่งหมายไว้ดังนี้

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งพาตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 27 วรรคสอง กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

โดยกระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการศึกษา และโรงเรียนสามารถจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่นตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ และสามารถนำผู้รู้ในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น สามารถดำเนินการได้ 5 ลักษณะด้วยกัน ได้แก่ ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหา จัดทำรายวิชาขึ้นใหม่ ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน และจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระ บริบท และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2521 : 47)

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งมั่นศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา โดยจัดทำรายวิชาและจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระ บริบท และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นล้านนาตะวันออกหรือเขตวัฒนธรรมน่าน ได้แก่ จังหวัดน่าน จังหวัดแพร่ จังหวัดเชียงรายพื้นที่สี่ทิศตะวันออก จังหวัดพะเยาพื้นที่สี่ทิศตะวันออก และจังหวัดอุตรดิตถ์ในเขตอำเภอท่าปลา

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาดนตรีล้านนา และหลักสูตรท้องถิ่น ในเขตวัฒนธรรมน่าน
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. เพื่อหาประสิทธิภาพและประสิทธิผลหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
4. เพื่อประเมินหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

## ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรตามแนวทางหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 โดยกำหนดจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย และกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 7 และมาตรา 27 วรรคสอง ที่กระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการศึกษาและสถานศึกษาสามารถจัดเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่นตามบริบท ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม
2. หลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ใช้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนในเขตวัฒนธรรมน่าน

## สมมติฐานการวิจัย

ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ก่อนและหลังการเรียนรู้ มีผลแตกต่างกัน

## วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

**ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาดนตรีล้านนา และหลักสูตรท้องถิ่นในเขตวัฒนธรรมน่าน แหล่งข้อมูล**

1. แหล่งข้อมูลเอกสาร ได้แก่ เอกสาร หนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีล้านนาและหลักสูตรท้องถิ่น
2. แหล่งข้อมูลบุคคล ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนวิชาดนตรีไทย และผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมหรือปราชญ์ชาวบ้าน ด้านดนตรีล้านนา จำนวนทั้งสิ้น 6 คน

**เครื่องมือที่ใช้และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกตเอกสาร

**วิเคราะห์ข้อมูล** ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

**ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนาในเขตวัฒนธรรมน่าน**

**แหล่งข้อมูล**

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่านและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 5 ท่าน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน จำนวน 30 คน

**เครื่องมือที่ใช้และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล**

1. คู่มือหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน
2. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

**ขั้นตอนการดำเนินการ มีดังนี้**

1. การสร้างคู่มือหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน โดยใช้แนวคิดทฤษฎีสนาม
2. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความเหมาะสมของร่างหลักสูตรตามกรอบทฤษฎีที่ศึกษา
3. จัดส่งหลักสูตรและเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสม
4. สรุปความเหมาะสมของหลักสูตรตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า  $IOC \geq 0.5$  ขึ้นไป
5. การสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน จำนวน 45 ข้อ
6. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมกับข้อสอบ ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยพิจารณาความเหมาะสมของค่า IOC ที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป เป็นข้อสอบที่มีความตรงในการวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 ได้ข้อสอบจำนวน 40 ข้อๆ ละ 1 คะแนน
7. นำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสา อำเภอยะยา จังหวัดน่าน จำนวน 30 คน ที่เคยเรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีล้านนา
8. นำแบบทดสอบมาตรวจสอบและวิเคราะห์หาคุณภาพ ได้แก่ ค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก และความเที่ยง หลังจากนั้นนำไปใช้เป็นแบบทดสอบจริงต่อไป

**การวิเคราะห์ข้อมูล**

1. ตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน โดยพิจารณาค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป
2. ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน โดยการหาค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเที่ยง

**ขั้นตอนที่ 3 การหาประสิทธิภาพและประสิทธิผลหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน****แหล่งข้อมูล**

ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเล็ก คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนท่าปลาประชาอุทิศ อำเภوتاปลา จังหวัดอุดรธานี จำนวน 7 คน โดยคัดเลือกนักเรียนที่เรียนเก่ง จำนวน 2 คน นักเรียนที่เรียนปานกลาง จำนวน 3 คน และนักเรียนที่เรียนอ่อน จำนวน 2 คนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 และกลุ่มใหญ่ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มที่ 1 โรงเรียนท่าปลาประชาอุทิศ อำเภوتاปลา จังหวัดอุดรธานี จำนวน 28 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553

**แบบแผนการวิจัย**

ในการทดลองครั้งนี้ใช้กลุ่มเดียวทดสอบ ก่อน-หลัง (One Group Pretest-Posttest Design) ซึ่งมีลักษณะดังนี้ (รัตนะ บัวสนธ์, 2543 : 55-56)

|            |
|------------|
| Gr O1 T O2 |
|------------|

เมื่อ Gr แทน กลุ่ม

O1 แทน การทดสอบก่อนทำกิจกรรม

T แทน การทำกิจกรรมด้วยหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน

O2 แทน การทดสอบหลังทำกิจกรรม

#### การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง 2 ครั้ง ดังนี้ ครั้งที่ 1 ทดลองกับนักเรียนกลุ่มเล็ก จำนวน 7 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2552 ถึงเดือนมกราคม 2553 จำนวน 10 สัปดาห์ๆ ละ 1 ครั้งๆ ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 30 ชั่วโมง และครั้งที่ 2 ทดลองกับนักเรียนกลุ่มใหญ่ จำนวน 28 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษาที่ 2553 ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนสิงหาคม 2553 จำนวน 10 สัปดาห์ๆ ละ 1 ครั้งๆ ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 30 ชั่วโมง ทั้งสองกลุ่มก่อนเริ่มการทดลองจะใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และเมื่อสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยจัดให้กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนด้วยแบบทดสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนการเรียน สาเหตุที่เลือกนักเรียนกลุ่มเหล่านี้เพราะโรงเรียนมีเครื่องดนตรีล้านนา และครูที่มีความรู้และสามารถเล่นดนตรีล้านนาได้

ในการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้กลุ่มทดลองกลุ่มเล็กจำนวน 7 คน เป็นกลุ่มทดลองที่ใช้กระบวนการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อศึกษาผลการเรียนของนักเรียนที่เรียนเก่ง ปานกลางและอ่อน ต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ส่วนนักเรียนกลุ่มใหญ่ จำนวน 28 คน ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นกลุ่มทดลองเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน เพื่อให้มั่นใจว่าหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่านมีประสิทธิภาพ

#### เครื่องมือที่ใช้และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหลังจากการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน จำนวน 40 ข้อๆ ละ 1 คะแนน

#### การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำคำตอบจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาตรวจให้คะแนน โดยให้คะแนน 1 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบถูก และให้ 0 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบผิด หรือตอบมากกว่า 1 ข้อ หรือไม่ตอบ
2. ตรวจคะแนนหลังการเรียน
3. นำคะแนนของนักเรียนทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการทดสอบความมีนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สูตร t-test Dependent
5. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรตามเกณฑ์ 80/80 ด้วยสูตร E1/E2 และหาประสิทธิผลของหลักสูตร

#### ขั้นตอนที่ 4 การประเมินหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน

จุดมุ่งหมาย เพื่อประเมินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกรอบการประเมิน 3 ด้าน ดังนี้

1. ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) ประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตรแบบจัดการเรียนรู้ สื่อการสอน และสถานที่
2. ประเมินกระบวนการ (Process evaluation) ประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการเรียนการสอน
3. ประเมินผลผลิต (Product evaluation) ประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสมของประโยชน์ที่ได้รับและความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรม

#### แหล่งข้อมูล

ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีล้านนา จำนวน 10 คน

**เครื่องมือที่ใช้และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ แบบประเมินหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน

ขั้นตอนการดำเนินการ มีดังนี้

1. ส่งหลักสูตรและเครื่องมือ พร้อมด้วยซีดีการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและแบบประเมิน ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจประเมิน
2. นำแบบประเมินหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์ผล

**การวิเคราะห์ข้อมูล** วิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

## ผลการศึกษา

1. การศึกษาสภาพปัญหาดนตรีล้านนา และหลักสูตรท้องถิ่น ในเขตวัฒนธรรมน่าน ผลการศึกษา พบว่า ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน มีความนิยมน้อยลงและใกล้สูญหาย โดยเฉพาะสาระภูมิปัญญาที่สำคัญๆ ด้านวรรณกรรม การขับขอม เทคนิคกลวิธีการบรรเลงสะล้อและซึง ทั้งนี้เกิดจากปัจจัยหลายประการได้แก่
  - (1) นโยบายภาครัฐด้านการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นขาดการจริงจังสู่การปฏิบัติ
  - (2) เยาวชนในเขตวัฒนธรรมน่านไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของดนตรีล้านนา
  - (3) ภาครัฐขาดระบบการจัดการองค์ความรู้ที่เป็นระบบและเป็นรูปธรรม ปล่อยให้ท้องถิ่นดูแลรักษาตนเอง
  - (4) ขาดการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้ขาดการต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญา
  - (5) องค์ความรู้ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ไม่ถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตรการศึกษาอย่างเป็นระบบ
  - (6) สถานศึกษาขาดบุคลากรด้านดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน และ
  - (7) การศึกษาระดับอุดมศึกษา ไม่มีหลักสูตรผลิตบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ส่วนอัตลักษณ์ของดนตรีล้านนา พบว่า มี 2 ประเภท คือ การบรรเลงเครื่องดนตรีและการขับขอม โดยเครื่องที่ใช้ประกอบด้วย สะล้อและซึง (ปิ่น) ส่วนการประสมวงมีเพียงเครื่องเดียว คือ วงสะล้อซอซึง นอกจากนี้ศิลปินในเขตวัฒนธรรมน่าน ยังประดิษฐ์เครื่องดนตรีชิ้นใหม่ คือ สะล้อก๊อบ ซึ่งได้รับความนิยมมากและมักนำมาใช้แทนสะล้อแบบเดิม เนื่องจากมีคุณภาพเสียงที่คมชัดและนุ่มนวล ส่วนลักษณะการขับขอมของวัฒนธรรมน่านที่เป็นเอกลักษณ์ คือ จังหวะในการขอช้า แตกต่างจากลักษณะการพูด การเจรจาที่รวดเร็ว เพลงที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและได้รับความนิยม ได้แก่ เพลงซอล่องน่าน ซอพระลอ และซอปันผ้าย

2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย ความสำคัญของหลักสูตร หลักการ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย คุณภาพผู้เรียน จุดมุ่งหมาย มาตรฐานการเรียนรู้ โครงสร้างเนื้อหาและแผนการจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล รวมทั้งการบริหารจัดการหลักสูตร การพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่านมีความสอดคล้องเหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ยความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยนำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน จำนวน 30 คน ที่เคยเรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีล้านนา เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพ ซึ่งได้ค่าความยากระหว่าง 0.33 ถึง 0.80 ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.21 ถึง 0.72 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95
3. การหาประสิทธิภาพและประสิทธิผลหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ทำการทดลองใช้กับนักเรียน 2 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนกลุ่มเล็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนท่าปลาประชาอุทิศ อำเภوتاปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 7 คน และกลุ่มใหญ่จำนวน 28 คน ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตรดนตรีท้องถิ่นดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน สำหรับนักเรียนกลุ่มเล็ก ตามเกณฑ์ 80/80 คะแนนระหว่างเรียนด้วยหลักสูตรดนตรีท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน สำหรับนักเรียนกลุ่มเล็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 115 คิดเป็นร้อยละ 92.74 และค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 34.57 คิดเป็นร้อยละ 86.42 นั่นคือ หลักสูตรดนตรีท้องถิ่นดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน มีประสิทธิภาพ 92.74/86.42 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (80/80) และประสิทธิผล เท่ากับ 0.74 นั้นแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรท้องถิ่นนี้มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ได้ อนึ่งนอกจากนี้จากการวิเคราะห์นักเรียนทั้ง 7 คนเป็นรายบุคคล พบว่า นักเรียนเรียนเก่ง เรียนปานกลางและเรียนอ่อนไม่มีผลต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน เนื่องจากนักเรียนทุกคนมีระดับคะแนนแผนการเรียนรู้แผน 1-10 ไม่แตกต่างกัน

ส่วนผลการทดลองกับนักเรียนกลุ่มใหญ่ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนระหว่างเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา เขตวัฒนธรรมน่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 103.67 คิดเป็นร้อยละ 83.60 และค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 33.07 คิดเป็นร้อยละ 82.67 นั่นคือ หลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา เขตวัฒนธรรมน่าน มีประสิทธิภาพ 83.60/82.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (80/80) และประสิทธิผลเท่ากับ 0.70 จึงทำให้มั่นใจได้ว่าหลักสูตรท้องถิ่นนี้มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ได้จริง

ด้านการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา เขตวัฒนธรรมน่าน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ส่วนผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า เนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจทั้งทางด้านทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 โดยเมื่อทดสอบกับนักเรียน 2 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนกลุ่มเล็ก พบว่า หลักสูตรมีค่าประสิทธิภาพ 92.74/82.85 และนักเรียนกลุ่มใหญ่ พบว่า หลักสูตรมีค่าประสิทธิภาพ 83.60/82.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (80/80) ทั้งสองกลุ่ม

4. การประเมินหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน พบว่า ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผลผลิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 รองลงมา คือ ด้านปัจจัยนำเข้า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 และด้านกระบวนการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ตามลำดับ

## อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพปัญหาคนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ที่พบว่า คนตรีล้านนาในเขตวัฒนธรรมน่าน ใกล้เคียง โดยมีความสำคัญ 4 ประการ คือ (1) ขาดระบบการจัดการที่ดี (2) ไม่มีหลักสูตรรายวิชาในระบบการศึกษา (3) ไม่มีการผลิตบุคลากรคนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่านโดยตรง และ (4) ไม่เข้าสู่ระบบสื่อสารสนเทศ

รูปแบบและวิธีการอนุรักษ์ฟื้นฟู ถ่ายโอนและพัฒนาเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาคนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ที่ดี คือ การนำองค์ความรู้ระบบการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นคนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัวทอง พลศักดิ์ (2542 : 234) วิทยา สุทธิจันทร์ (2543 : 182) สายพิน พุทธิสาร (2543 : 215) ประภาพรณ คำบุญมี (2545 : 233) กัญญาณัฐ ชื่นจิตต์ (2548 : 194) ที่จัดให้มีหลักสูตรท้องถิ่นโดยการศึกษาจากสภาพเป็นจริงของท้องถิ่น

องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรคนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ประกอบด้วยความสำคัญของหลักสูตร หลักการ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง คุณสมบัติของผู้เรียน การประเมินผลหลักสูตร และการบริหารจัดการหลักสูตร สอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรของ ปิยะพันธ์ แสนทวีสุข (2540 : 67) และดาร์ตัน ผุสดี (2541 : 72) ซึ่งประกอบด้วยกำหนดยุทธศาสตร์การกำหนดเนื้อหาสาระ ประวัติความเป็นมา และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนและการทดสอบความรู้และแบบทดสอบภาคปฏิบัติ นอกจากนี้การกำหนดวิธีการสอนโดยใช้การสอนด้วยตัวโน้ต ของ ดาลโครซ (Emile Jaques-Dalcroze, 1865-1950 อ้างถึงใน ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์, 2541 : 137-138) และงานวิจัยของจิตาภา วายโสภา (2543 : 168) ที่ใช้การสอนแบบตัวโน้ตพร้อมทั้งเสนอให้ครูผู้สอนพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนร้องโน้ตเพลงและใช้ตัวโน้ตในการสอนทุกเพลงด้วย นอกจากนี้ยังเป็นไปในแนวทางการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2535 : 30) ที่ประกอบด้วยหลักการโครงสร้างองค์ประกอบของหลักสูตรวัตถุประสงค์เนื้อหาประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินผลผลการดำเนินงานทำให้ได้หลักสูตรบูรณาการภูมิปัญญาด้านคนตรีล้านนา ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุปขององค์ประกอบของหลักสูตรสอดคล้องกับแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler, 1949 : 85) ที่ได้ให้คำจำกัดความของการบูรณาการว่าเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบของประสบการณ์การเรียนรู้จากหลักสูตรซึ่งการจัดระบบของประสบการณ์การเรียนรู้เหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้นและมีคุณสมบัติที่เป็นการหลอมรวมจากสาขาวิชาต่างๆ ที่เข้าไปสัมพันธ์ด้วยสอดคล้องกับแนวคิดของทาบ (Taba, 1962 : 298) ที่กล่าวว่าให้นำหลักการและเนื้อหาสาระจากสาขาวิชาต่างๆ มาสัมพันธ์กันจะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของแมคโดนัลด์ (Macdonald, 1971 : 590) และทราเวสส์และรีวอร์ (Travass&Revore, 1990 : 9) ที่กล่าวว่าหลักสูตรบูรณาการเป็นวิธีการที่นักการศึกษาพยายามที่จะสร้างสิ่งแวดล้อมหลักสูตรให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ในโรงเรียนของเขากับผู้เรียนคนอื่นๆ กับประสบการณ์ภายนอกโรงเรียนและกับความต้องการและความสนใจของแต่ละคนได้ด้วยรวมทั้งสอดคล้องกับหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ในมาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขรู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพความเคารพกฎหมายมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากลตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งพาตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ในมาตรา 27 วรรคสองกำหนดให้สถานศึกษาจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยให้ท้องถิ่น มีบทบาทในการจัดการศึกษาและโรงเรียนสามารถจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่นตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ และสามารถนำผู้รู้ในท้องถิ่นเข้ามา มีบทบาทและร่วมจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนได้ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น สามารถดำเนินการได้ 5 ลักษณะด้วยกัน ได้แก่ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาจัดทำรายวิชาขึ้นใหม่ ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนและจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระบริบทและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2535 : 41)

## เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2535 ค). **หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521**. (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533). กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัญญาณัฐ ชื่นจิตต์. (2548). **การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของโรงเรียนวัดเทพประทานโดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- จิตาภา วายโสภา. (2543). **ปัญหาและแนวทางการสอนดนตรีและนาฏศิลป์ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี นอกเขตสุขาภิบาล**. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์. (2544). **พฤติกรรมการสอนดนตรี**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดาร์ตัน พุสดี. (2541). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีพื้นเมืองล้านนา เรื่อง ซึง**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บัวลอง พลศักดิ์. (2542). **กระบวนการสืบสานดนตรีโปงลางในจังหวัดกาฬสินธุ์**. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประคอง กรรณสูตร. (2542). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์. (2544). **ประวัติดนตรีตะวันตกโดยสังเขป**. กรุงเทพฯ: จงเจริญการพิมพ์.
- ปิยะพันธ์ แสนทวีสุข. (2540). **คู่มือการสอบปฏิบัติดนตรีสากล ระดับอุดมศึกษา**. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ดนตรีศึกษา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2543). **การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา**. กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). **กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน : ภาคปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิทยา สุทธิจันทร์. (2543). **ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการแสดงวงโปงลาง วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาไทยคดีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สัญญา สุฉายา. (2545). **เพลงพื้นบ้านศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2546). **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนมนานย์ นิมนต์พันธ์.(2524). **ดนตรีพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อรรณพ บรรจงศิลป์ และอาภรณ์ มนตรีศาสตร์. (2527). **การสอนดนตรีในระดับประถมศึกษา ทฤษฎีและปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อวบ เหมะรัชตะ. (2525). **วิธีการจัดการเรียนการสอนดนตรีระดับประถมและมัธยมศึกษา**. เอกสารประกอบการจัดอบรมครูดนตรี. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Macdonald, James B. (1971). Curriculum Integration. in **The Encyclopedia of Education (vol.2)**. Edited by Lee C. Deighton. pp.590–593. U.S.A. : The Macmillan company & The free press.
- Taba, Hilda. (1962). **Curriculum development : theory and practice**. New York : Harcourt, Brace & World.
- Tylor, E.B. (1865). **Research into the early history of mankind and the development of civilization**. London: John Murray.
- Travass, D.Paul and Ronald W. Revore. (1990). **Foundations of educations : Becoming a teacher**. (2 nd. ed.). Englewood Cliffs, N.J. : Prentice–Hall.

## บทปริทรรศน์

### การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนาในเขตวัฒนธรรมน่าน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

โดย รศ.สนิธ สัตโยภาส

อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

งานวิจัยและพัฒนาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีล้านนาในเขตวัฒนธรรมน่านระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของอาจารย์อำนาจ บุญอนันต์ นับเป็นงานวิจัยที่มีคุณค่าอย่างยิ่งในแง่ของการสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมล้านนาสู่ความยั่งยืน เป็นงานวิจัยที่ได้ผลผลิตที่เป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถใช้และเผยแพร่เป็นกรณีศึกษาให้ครูอาจารย์ สถาบัน องค์กร หรือชุมชนอื่น ๆ ได้ใช้เป็นแบบอย่างได้ดี

ถ้ามองในระเบียบวิธีการวิจัยนั้นจะมีความสมบูรณ์ ได้ผลการวิจัยแล้วน่าจะเชื่อถือว่ามีความถูกต้อง ทั้งแหล่งข้อมูลที่เป็นพื้นที่จริง คืออาจารย์ผู้สอนวิชาดนตรีไทยและนักเรียนของโรงเรียนสา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีล้านนาในเขตวัฒนธรรมน่าน เครื่องมือและวิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลก็มีผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจแก้ไขก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ (Try-out) เมื่อปรับแก้ไขสมบูรณ์ดีแล้วจึงนำไปใช้จริง

ผลการวิจัยชี้แนะด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนาให้อยู่คู่ท้องถิ่นล้านนาและประเทศไทยตลอดไป คือ การสร้างเป็นหลักสูตรท้องถิ่นให้เยาวชนได้เรียนและสืบสานต่อและการนำเสนอในระบบสารสนเทศให้ผู้สนใจทั่วไปได้รู้จักและเรียนรู้ นับเป็นประโยชน์เด่นของงานวิจัยเรื่องนี้